

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Vitruvii ... De architectura libri decem

**Vitruvius
Frontinus, Sextus Iulius**

Argentorati, 1543

Capvt XI

[urn:nbn:de:bsz:31-128539](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128539)

NVNC mihi uidetur (tameſi non ſint Italicæ conſuetudinis) pa-
leſtrarum aedificationes tradere explicate, & quemadmodū apud
Græcos conſtituantur monſtrare. Conſtituuntur autem in tribus portici-
bus exedrae ſpatioſe, habentes ſedes, in quibus Philoſophi, Rhetores, reli-
quiq; qui ſtudijs delectantur, ſedentes diſputare poſſint. In paleſtris peri-
ſtylia quadrata ſiue oblonga ita ſunt faciendā, uti duorum ſtadiorum ha-
beant ambulationis circuitiōnem, quod Græci uocant δ' τοῦ ἀλδρ, ex qui-
bus tres porticus ſimplices diſponantur, quartāq; quæ ad meridianas re-
giones eſt conuerſa, duplex, uti cum tempeſtates uentofæ ſunt, non poſſit
aſpergo in interiorem partem peruenire. In duplici autem porticu collo-
centur hæc membra. Ephæbeum in medio (hoc autem eſt exedra am-
pliſſima cum ſedibus, quæ tertia parte longior ſit quàm lata) ſub dextro
corticeum, deinde proxime conmiſterium, à conmiſterio in uerſura portici-
cus frigida lauatio, quam Græci λουτῆριον uocitant, ad ſiniſtram ephæbei
elæotheſium, proxime autem elæotheſium, frigidarium, ab eoque iter in
propnigcum in uerſura porticus, proxime autem in uerſuſus eſt regione fri-
gidarij collocetur concamerata ſudatio, longitudine duplex, quàm latitu-
dine, quæ habeat in uerſuris ex una parte laconicum ad eundem modum
(uti ſupra ſcriptum eſt) compoſitum. Ex aduerſo laconici, caldam lau-
ationem. In paleſtra periſtylia (quemadmodum ſupra ſcriptum eſt) ita
debent eſſe perfectè diſtributa. Extrā autem diſponantur porticus tres,
una ex periſtylio exeuntibus, duæ dextra atq; ſiniſtra ſtadiatæ. Ex quibus
una, quæ ſpectauerit ad ſeptentrionem, perficiatur duplex ampliſſima la-
titudine: altera ſimplex ita facta, uti in partibus, quæ fuerint circa parie-
tes & quæ erunt ad columnas, margines habeant uti ſemitas, non minus
pedum denum, mediumq; excavatum, uti gradus bini ſint in deſcenſu ſe-
quipederali à marginibus ad planitiem. Quæ planities ſit ne minus lata pe-
dum duodecim. Ita qui ueſtiti ambulauerint circum in marginibus, non
impedientur ab cunctis ſe exercētibus. Hæc autem porticus ἔϋς δὲς apud
Græcos uocitatur, quod Athletæ per hyberna tēpora in teclis ſtadijs ex-
ercentur. Faciendā autem xyiſta ſic uidentur, ut ſint inter duas porticus
ſyluæ,

sylue, aut platanones, & in his perficiantur inter arbores ambulationes
 ibiq; ex opere signino stationes. Proxime autem xystum duplicē porti-
 cum, designētur hypæthre ambulationes, quas Græci *ὑπερὶ τοῦ αἴθρου*,
 nostri xysta appellant, in quas per hyemem ex xysto sereno cœlo athletæ
 prodeuntes exercētur. Post xystum autem stadium, ita figuratum, ut pos-
 sint hominum copiæ cum laxamēto athletas certantes spectare. Quæ in
 mœnibus necessaria uidebantur esse, ut apte disponantur, perscripsi.

DE PORTVVS ET STRUCTVRIS IN
 aqua faciendis. CAP. XII.

DE oportunitate autem portuum non est prætermittendum, sed
 quibus rationibus tueantur naues in his tempestatibus, explican-
 dum. Hi autem naturaliter si sint positi, habeantq; acroteria siue promon-
 toria procurrentia, ex quibus introrsus curuaturæ siue uersuræ ex loci
 natura fuerint conformatæ, maximas utilitates uidentur habere. Circum
 enim porticus, siue naualia sunt faciendæ, siue ex porticibus aditus ad
 emporia, turresq; ex utraq; parte collocandæ, ex quibus catenæ traduci
 per machinas possint. Sin autem non naturalem locum, neq; idoneum ad
 tuendas ab tempestatibus naues habuerimus, ita uidetur esse faciendum,
 ut si nullum flumen in his locis impederit, sed erit ex una parte statio,
 tunc ex altera parte structuris siue aggeribus expediatur progressus,
 & ita conformandæ portuum conclusiones. Eæ autem structuræ, quæ in
 aqua sunt futuræ, uidentur sic esse faciendæ, uti portetur puluis à regioni-
 bus, quæ sunt à cumis continuatæ ad promontoriū Mineruæ, isq; misceat-
 tur uti in mortario duo ad unum respōdeant: deinde tunc in eo loco, qui
 definitus erit, arcæ stipitibus robusteis & catenis inclusæ in aquam de-
 mittendæ destinandæq; firmiter. Deinde inter eas ex transtillis inferior
 pars sub aqua exæquanda & purganda, & cementis ex mortario mate-
 riæ mixta (quemadmodum supra scriptum est) ibi congerendum, doni-
 cum compleatur structuræ spatium, quod fuerit inter arcas. Hoc autem
 munus naturale habent ea loca, quæ supra scripta sunt.

Sin autem propter fluctus aut impetus aperti pelagi, destinatæ arcæ
 non potuerint contineri, tunc ab ipsa terra siue crepidine puluinus quàm-
 S firmiſsi-